

דבר הלכה

במה חדשית לפסקים עיונים ונושאים אקטואליים שנתבררו בין כתלי בתני ההוראה
בנשיאות רבינו הגדול פוסק הדור מרן הגר"נ קרליץ שליט"א
גליון מס' 3 * אדר א' תשע"ד

ר"ל ע"י מכון ההלכה וההוראה ת.ד. 364 ב"ב * פקס להערות: 0722-722-352 * אימייל: A0722152222@Gmail.com

בגליון זה: דעת רבינו מרן שליט"א בחובת מיעוט חילול שבת בחשש פיקו"נ • דין הטועה ומברך שהחיינו בטעות לאחר ברכת בורא פרי העץ • בדין שוכר שלא השיב את המושכר בזמן מחמת אונס • הערות קצרות מעשיות בזהירות באיסור ריבית • בירורי הלכות בעקבות השלג • ידיעות נחוצות: מוני מים דיגיטליים המותרים לשימוש בשבת, תותים ללא חרקים, אודות השחיטה שהיתה בעבר בפיקוח רבינו מרן שליט"א

רבינו הגדול מרן הגאב"ד שליט"א

חובת מיעוט חילול שבת בחשש פיקו"נ

שאלה מצויה פעמים רבות שיש לפנינו יולדת שצריכה ליסוע בשבת בדחיפות לבית החולים או חולה מסוכן שיש להובילו לבית החולים ולפנינו שתי אפשרויות, אפשרות אחת לבקש משכן שיש לו רכב שיקח את החולה או היולדת לבית החולים, או להזמין אמבולנס וזה יהיה כרוך בחילול שבת נוסף של ההזמנה בטלפון וכן הנסיעה לבית החולה, ומאידך השכן טוען שלא נוח לו ליסוע כעת לבית חולים ולהשאיר שם לבד עד מוצש"ק, האם מחויב השכן ליסוע ברכבו לבית החולים כדי לחסוך בחילול שבת מיותר או שכיון שזה לא נוח לו אינו מחויב להצטער בשביל למנוע חילול שבת ויזמינו אמבולנס.

עליו רעה או טומנין לו פח ולא גלה אוזן חבריו והודיעו. או שידע בעובד כוכבים או באונס שהוא בא על חבריו ויכול לפייסו בגלל חבריו להסיר מה שבלבו ולא פייסו וכל כיוצא בדברים אלו. העושה אותם עובר על לא תעמוד על דם רעך.

ועי' במג"א סי' קנ"ו שאדם מחויב לסבול צער כדי שלא יהרג חבריו, והובאו דבריו בהג' הגרע"א בשו"ע יו"ד סי' קנ"ז.

ומכל זה מבואר שאדם חייב להציל חבריו מסכנה, ולטרוח בהצללתו אף אם צריך להוציא ע"ז הוצאות או לסבול צער.

ומאחר שזה חוב המוטל על כל אחד, ממילא נראה שאדם שיש לפניו חולה שצריך ליסוע לבית חולים ויכול לקחת את החולה ברכבו הרי הוא חייב מדינא להציל החולה, ואינו יכול לפטור

בגמ' סנהדרין דף ע"ג ע"א תניא מנין לרואה את חבריו שהוא טובע בנהר או חיה גוררתו או לסטין באין עליו שהוא חייב להצילו, ת"ל לא תעמוד על דם רעך. ופריך והא מהכא והא מהכא נפקא מהתם נפקא אבדת גופו מניין ת"ל והשבותו לו אי מהתם הוה אמינא ה"מ בנפשיה אבל מיטרח ומיגר אגורי אימא לא קמ"ל ופרש"י לא תעמוד על דם רעך לא תעמוד על עצמך משמע אלא חזור על כל צדדין שלא יאבד דם רעך.

וברמב"ם פ"א מהל' רוצח הל' י"ד כל היכול להציל ולא הציל עובר על לא תעמוד על דם רעך. וכן הרואה את חבריו טובע בים. או ליסטים באים עליו. או חיה רעה באה עליו. ויכול להצילו הוא בעצמו. או ששכר אחרים להצילו ולא הציל. או ששמע עובדי כוכבים או מומרים מחשבים

עצמו בטענה שאין לו להצטער ולהשאר אח"כ בבית החולים עד מוצ"ש, וממילא אין סיבה להרבות בחילול שבת ולהתקשר להזמין אמבולנס.

אך כמובן כ"ז דוקא באופן שאין חשש סכנה בדרך לבית החולים ואין צורך לטפל בחולה בזמן הנסיעה, אבל אם צריך לטפל בחולה בדרך ובאמבולנס יהיה אפשרות לטפל בו או שהזמן בהול וע"י אמבולנס יגיע יותר מהר, פשיטא שיש

להזמין אמבולנס*.

וה"ה אם החולה שיש בו סכנה צריך נר, ויש אפשרות לקחת משכן נר דולק או להדליק נר חדש, נראה שהשכן צריך למסור את הנר שלו, כדי למעט בחילול שבת, אף שישאר בחושך. ולא יכול לטעון שידליקו לו נר חדש שהרי הוא חולה שיש בו סכנה ומותר להדליק עבורו, אלא כיון שהוא מחויב לדאוג לזה ממילא מחויב להביא את נרו ולמעט בחילול שבת.

הגאון הגדול רבי שלום בן ציון פלמן שליט"א

רב שכונת 'נחלת משה' בני ברק

טעה ובירך שהחיינו לבטלה אחר ברכת בורא פרי העץ

בפוסקים הובא ב' דעות לגבי ברכת שהחיינו על פרי חדש אם מברכים תחלה ברכת הפרי ואח"כ ברכת שהחיינו, או שמברכים קודם שהחיינו ואח"כ ברכת הפרי [כיון שברכת שהחיינו הוא רשות ויש לחוש להפסק בין ברכת הפרי לאכילה], ולמעשה יש בזה ב' מנהגים עי' במשנה ברורה סי' רכ"ה סקי"א.

ומעשה באחד שמנהגו לברך קודם ברכת הפרי ואח"כ שהחיינו, ובירך בורא פרי העץ ושהחיינו ונזכר שכבר בירך אתמול שהחיינו על פרי זה וא"כ ברכתו שבירך שהחיינו היא לבטלה, ונסתפק אם ברכת שהחיינו שברך לבטלה הוי הפסק בין ברכת הפרי לאכילה וא"כ יצטרך לברך שוב בורא פרי העץ.

דשכרא בידיה וקסבר דחמרא הוא, ופתח וברך אדעתא דחמרא וסיים בשכרא מאי בתר מעיקרא אזלינן או בתר חתימה אזלינן, ובראשונים שם האריכו לבאר דברי הגמ' בכמה אופנים, והרמב"ן במלחמות שם פי' באופן אחר דאיירי שיש לפניו כוס שכר ובירך שהכל, ובגמר הברכה נדמה לו שזה יין ותוך כדי דיבור אמר בורא פרי הגפן, וספק הגמ' אי אמירה בפה"ג בתוכ"ד עוקרת לשהכל נהיה בדברו ולא יצא, או שלא עוקר, לפי שתוכ"ד מהני רק לתקן ולא לקלקל והברכה הראשונה שבירך כתיקונה עומדת ויצא, עכתו"ד. ושמעתי שהמהרש"ם תמה דאפילו אי נימא שלא עוקר מה שבירך כדין שהכל, מ"מ כיון שאחר

הנה בשו"ע סי' קס"ז ס"ו מבואר שמי שאמר אחר ברכת המוציא "הביאו לי מלח" אין זה הפסק, כיון שהוא צורך הסעודה.

והנה מי שהיה סבור שאין לו מלח ואמר הביאו לי מלח, ואח"כ ראה שכבר יש מלח על השולחן, מסתבר דלא הוי הפסק, משום דבעת האמירה היה סבור שצריך מלח וא"כ סח מעניני הסעודה, וי"ל דהוא הדין בנידון דידן כיון דבשעה שבירך שהחיינו היה סבור שעדיין לא בירך שהחיינו ולפי מחשבתו היה סבור שזה סדר הברכות שצריך לברך לא חשיב הפסק.

והנה בברכות דף י"ב ע"א בסוגיא דנקיט כסא

א. א"ה, עובדא הוה באברך אחד שבא לבית מרן שליט"א באמצע סעודת ש"ק וסיפר שגיסתו המתגוררת בשכנותו כורעת לילד וביקשו ממנו שיש לו רכב לקחת את היולדת ברכבו לבית החולים, ושאלתו בפיו ששמע שיש כמה עצות איך למעט בחילול שבת בזמן הנהיגה, וכעת בא לשאול – תוך כדי שהיולדת ממתינה בביתה – מה לעשות בזמן הנהיגה כדי למעט בחילול ש"ק, מרן שליט"א בשמעו את דבריו גער בו בקול רם, שלא כדרכו: רוצח!! רוץ מיד וסע עם היולדת כרגיל בחול!

שבת ממלאכת עבירה [דהיינו שהודלק בשבת באיסור], וכתב המשנה ברורה בשם המגן אברהם דאפילו בדיעבד לא יצא. ובביאור הלכה שם הביא מחידושי רעק"א דאם הבדיל וטעה ובירך על נר שלא שבת ממלאכת עבירה צריך לחזור ולברך בורא פרי הגפן כיון שברכת מאורי האש שהיתה לבטלה הוי הפסק בין ברכת בפה"ג לטעימה, וע"ש בדבריו. ולפי דבריו יש לעיין גם בנידון דידן דכיון שבירך שהחיינו לבטלה הוי הפסק בין ברכת בורא פרי העץ לאכילה.

שבירך שהכל אמר בורא פרי הגפן לבטלה הא הו"ל הפסק בין שהכל לשתיה. ותירץ דכיון שהוא היה סבור שצריך להוסיף בפה"ג אף שלקושטא זה לא היה נכון, מ"מ כיון שלפי סברתו כך היה צריך לברך שוב אינו הפסק [א"ה, עי' שו"ת מהרש"ם ח"ח סי' ל"ט].

ולפי"ז גם בנידון דידן כיון שלפי דעתו היה סבור שצריך לברך שהחיינו אינו הפסק.

אולם יש לעיין בזה, דהנה בשו"ע או"ח סי' רח"צ סעי' ה' כתב דאין מברכין במוצ"ש על הנר שלא

הגאון רבי יואל פרידמן שליט"א - אב"ד בכית הדין

בדין שוכר שלא השיב את המושכר בזמן מחמת אונס

ראובן שכר מכונית מחצות יום שישי עד חצות מוצאי שבת. עקב סופת השלג נתעכב והחזיר את המכונית רק למחרת ביום ראשון. המשכיר תובע שכירות עבור יום נוסף וכן פיצוי על הפסד לקוח שהובטחה לו המכונית ביום ראשון בבוקר.

הרי שדן את המשכיר כפועל ואת השוכר כבעל הבית אשר מחויב רק אם חובת ההתנאה עליו.

ובשו"ע חו"מ סי' ש' ס"ג הובאה תשובת הרא"ש, וכתב סמ"ע סק"י ב' דיד פועל שהיה לו להתנות על התחנתונה והמוציא מחברו עליו הראיה. ולפי"ז נמצא שאין דין זה מוכרע אלא ספק, ואם כבר קיבל שכרו שוב אינו מחזיר. ובנידון דידן דחשיב המשכיר כפועל, אם קיבל שכרו שוב אין מחויב להשיב.

ובקצות החושן סק"א הביא תשובת חוות יאיר דראובן שכר סוס לשמנה ימים ונתעכב ושהה חדש ימים מחמת אונסו, ותפס ראובן שכרו בעדים ע"פ תביעתו. והשיב, דמבטל כיסו של חברו פטור כמש"כ נמוקי יוסף פרק המקבל והוה גרמא בעלמא, וכן פסק מהרש"ל דלא כרמ"א סי' רצ"ב והביאו הש"ך שם. והקשה בחוות יאיר מאי שנא מהדר בחצר חברו שלא מדעתו ועביד למיגר חייב. וכתב ליישב, דמבטל כיסו באו המעות לידו בהיתר רק שהיה לו להחזירן ולא החזיר, אבל נטל חשיב גרמי וחייב, רק שעפי"ז אם נשתהה בחצר אחר תקופת השכירות לא

בגמ' ב"מ ע"ז א' מבואר, השוכר פועלים להשקות שדה ופסק הנהר באמצע היום, ומסקנת הגמ' דאם אין ידוע ענין האונס פסידא דפועלים, ואם ידוע שמצוי האונס, אם ידוע לפועלים הוי פסידא דפועלים, אבל אם אין ידוע לפועלים וידוע לבעל הבית פסידא לבעל הבית. נמצא שרק באופן שהיה על בעל הבית לחשוש ולהתנות ולא על הפועל לדעת ולהתנות בעל הבית מחויב בהפסד.

ובתשובת הרא"ש כלל צ"ב סי' ג' כתב דתוך תקופת השכירות לא שייכת טענת אונס, שהרי בפועל החזיק המושכר אצלו, אמנם יש לדון אם תקופת השכירות הוסכמה לזמן מוגבל ונתגדל הנהר ונאנס השוכר ונשאר החפץ המושכר ברשותו מעבר לתקופת השכירות, ודן השואל בתשובה שם אם נחשב מבטל כיסו של חברו דאין לו עליו אלא תרעומת או כיון דהיה לו להתנות ולא התנה מחויב לשלם השכירות. ובזה השיב הרא"ש, דעל תקופה נוספת שאחרי השכירות שנתעכב באונס, אם רגיל הנהר להתגדל פסידא דבעל בהמה, ואם השוכר ידע והכיר ענין הנהר והמשכיר לא הכיר פסידא דשוכר, ואם שניהם ידעו פסידא דבעל הבית.

ישלם, ואינו מסתבר [תיבות 'אינו מסתבר' בתשובת חוות יאיר, וליתא בקצוה"ח], ויותר נראה דבית וספינה עומדים להשכרה אבל מעות אינן עומדים להשכרה. ובסוס שלא פשע פטור באופן שגם אם חשיב גרמי הרי באונס פטור, וכל זה בקצב זמן השכירות, אבל אם שכר סתם מחויב על כל יום, עכת"ד.

ומבואר לכאורה שהחוות יאיר פירש בתשובת הרא"ש, שכל ענינה תוך תקופת השכירות, והיינו שאמר תוך ב' ימים ונאנס תוך ימים אלו, בזה דן לפטור, אבל אחר תקופת השכירות פשיטא ליה לבעל חוות יאיר דפטור ואין לתשובת הרא"ש נידון כה"ג.

והנה בקצוה"ח פליג וכתב הדר בחצר חברו שלא מדעתו, קרקע אינה נגזלת ומחוייב לשלם הנאתו, אבל מטלטלין נגזלין ואין משלמים. ובספינה

שירד שלא לגזול מחויב לשלם, והוא הדין במעות, ובעיקר דין עיכוב באונס מפורש בתשובת הרא"ש. ומבואר בקצוה"ח דביאר כוונת הרא"ש שדן מעבר לתקופת השכירות ותלוי מי היה לו להתנות.

ובנתיבות ביאר דיסוד החיוב על זמן שנאנס ולא יכל להחזיר, משום שכל שעומד לרשותו ואפשר לו לקבל תשמישו חשיב כשוכר. ולפי"ז אם נהנה מן המכוננית מחויב לשלם גם אם שהה בה מחמת הקור.

נמצא אם כן, שדנים אנו על יום נוסף שנתעכב ולא החזיר, הרי שלדעת החוות יאיר פטור, ולדעת הקצוה"ח אם שניהם אינם צריכים להתנות הפסד המשכיר ואם על השוכר להתנות הפסד השוכר, ולדעת הנתיבות מחויב רק אם יש לו הנאה מן המכוננית.

הגאון רבי צבי אברהם וייל שליט"א - מז"צ בבית החוראה

הערות קצרות מעשיות בזהירות באיסור ריבית

איסור ריבית ידוע וכפי שנפסק בשו"ע סי' ק"ס ס"א "צריך לזהר בריבית, וכמה לאוין נאמרו בו, ואפילו הלווה הנותנו והערב ועדים עוברים".

ועונשו גדול מאוד, וכנפסק שם בסעי' ב', "כל הנותן ריבית נכסיו מתמוטטים, וכאילו כפר ביציאת מצרים ובאלקי ישראל". ומקורו מהגמ' ב"מ ע"ה ב', "תניא ר"ש אומר, מלווי ריבית יותר ממה שמרויחים מפסידים, ולא עוד אלא שמשוימים משה רבינו חכם ותורתו אמת, ואומרין אילו היה יודע משה רבינו שיהיה ריוח בדבר לא היה כותבו".

אמנם פעמים רבות אנשים נכשלים באיסור ריבית מחוסר ידיעה שבהלוואה זו או בעיסקה זו יש איסור ריבית, או בחתימה על חוזה זה יש חתימה על איסור ריבית, לכן כתבנו ההערות דלקמן בכדי לעזור לשאלת חכם בבחינת 'הורם מה שישאלו', ישמע חכם ויוסף לקח.

עסקים כלל ולקחת הכסף - ההלוואה - נעשתה למטרות אחרות, למשתי שיכרא', למחיה, לתשלום חובות, הרי שההיתר עיסקא לא יכול להתיר ללא עסק, וכשמשלם ריבית על הלוואה זו הוי ריבית גמורה האסורה. ולכן אסור להכנס ליתרת חובה - 'אוברדרפט' ללא עסק, גם כשחתם היתר עיסקא עם הבנק או עם כל נותן הלוואות שהוא, והמכשלה בזה מצויה מאוד.

אין לו עסקים, יתרת חובה

א. יש אנשים הלווים כסף מהבנק או אנשים אחרים ואין להם עסקים כלל ולא מטרות עסקיות כלל, וההלוואה היא לצורך תשלום חובות או לצרכי מחיה ('לגמור את החודש') וכדומה.

ויש לדעת כפי שהורו רבותינו, שכל היתר עיסקא נאמר במקום שיש עיסקא. אולם לאיש שאין לו

היתר עיסקא עם האחר, שלולא זאת הרי האחר בהיותו משלם עבורם לבנק יותר משהלוו לו משלם להם ריבית. ומכשול זה מצוי, ויש להתייעץ עם חכם.

[כמו כן הורים המשלמים משכנתא שהזוג לוקח, יש בזה פרטי דינים ואופנים שונים. הדבר משתנה בצורת ההתחייבות ב'תנאים' וכו', ויש לעשות שאלת חכם בכל מקרה האם צריך לעשות היתר עיסקא בין הזוג להורים כנ"ל, או שאין צריך וכדין נדוניית חתנים המבוארת ברמ"א קע"ו ס"ו ובט"ז שם ס"ק ט'.]

חתימה על חוזה, קניית דירה

ד. בקניית דירה, בפרט בקניית דירה על הנייר, מצוי מאוד שיש נידונים הנוגעים לאיסור ריבית, ויש להתייעץ עם חכם בכל קניה טרם עשיית החוזה. [בקניית דירה מוכנה, פעמים רבות מועיל בזה שיסכמו שבכל תשלום הוא קונה כנגד מעותיו.]

כמו כן יש לשים לב לסעיפים שמוזכר בהם ריבית, שיהיה בכפוף להיתר עיסקא המועיל (כאמור בהתייעצות עם חכם).

והנה בחוזים רבים שאדם עושה בחייו, עם חברת גז, חברת פלאפון וכדו', ישנם סעיפים שמוזכר בהם ריבית, ואף אם למעשה אינו מאחר לשלם או מגיע לנידונים המוזכר בהם ריבית, הרי יש כאן נידון חתימה על איסור ריבית, ולכן מהראוי לכתוב בכל חוזה לפני החתימה, כל האמור בחוזה זה כפוף להיתר עיסקא [של החברה או המוזכר לעיל], ורק באופן שאין בו איסור תורה. ויעשה הכל בהתייעצות עם חכם.

כתוב במשלי ("ב ט"ו) "דרך אויל ישר בעיניו ושמע לעצה חכם". מפרש הגר"א שם "שהואיל הוא מבוהל, מה שעולה על לבו ישר בעיניו, ואינו ושמע לעצה. אבל החכם שומע לעצה, ואינו עושה שום דבר אם אינו מתיישב [בדבר]. ושואל לעצה מחכם [אחר], ואינו סומך על עצמו". המקרים שהוזכרו לעיל הינם טיפה מן הים מהמקרים המזדמנים לאדם במשעולי החיים. נשים לב בכל פעולה עסקית ובכל השקעה האם אין בזה איסור שום ריבית, האם הדבר מותר ובאיזה צורה, ויתקיים בנו "ושמע לעצה חכם".

יש מקרים שיש לאיש השקעה מסויימת, עסק קטן שמרויח, יחידת דיור להשכרה, השקעה בנדל"ן או בקרן מסויימת, ויש אופנים שניתן לזכות למלוה חלק מההשקעה הנ"ל, ואז היתר העיסקא יחול, אכן היתר זה תלוי בפרטים רבים, ע"כ ישאל לחכם.

קופת גמ"ח הדורשת תרומה לגמ"ח

ב. יש קופות צדקה או גמ"ח המתנות את הלוואותיהם בנתינת 'תרומה' לגמ"ח, והרי זו ריבית קצוצה מדאורייתא שלא הותרה להם, [עי' שו"ע יו"ד ק"ס י"ח כל ריבית דרבנן מותר במעות של יתומים או של הקדש עניים או תלמוד תורה וכו'. אולם בריבית דאורייתא הדבר אסור.]

ויש להוסיף שאף במקום שהתרומה היא מאחר, והוי ריבית שלא מלווה למלווה המותרת, יש בזה פרטי דינים כמבואר בשו"ע שם סעי' י"ג, כגון שלא יחזור ויקחנו מהלווה. ויש לשאול לחכם שאכן נעשה הדבר באופן המותר, וכן שלא תהא ההלוואה בסופו של דבר ל"אחר" שתרים.

הלוואה בהיתר לאחד, לצורך אדם אחר

ג. ישנם אנשים שיש להם זכות ללוות מהבנק או מאנשים אחרים או מחברה אחרת בתשלום נמוך, והם לווים עם היתר עיסקא כדין, ואת הכסף הנ"ל הם מלווים לקרוב משפחה או ידיד וכדומה. אף כשהם לא לוקחים שום רווח מהנ"ל ואת כל ההלוואה שקיבלו הם מעבירים לאחר באותם תנאי תשלום שהם קיבלו, מצד הדין יש כאן שני הלוואות, הלוואה אחת מהבנק להם והם כלווים לכל דבר וחובת הפרעון עליהם, והלוואה שניה שהם מלווים לאחר, והרי הם צריכים לעשות

הגאון רבי אלימלך הלוי פישל שליט"א - מוצ' בירושלים

בירורי הלכה בעקבות השלג בשבת בעיה"ק ירושלים

מוקצה

א. אין איסור מוקצה בשלג, וכדין הגשם. (עי' בדין הגשם סי' של"ח סעי' ח' ומשנ"ב ס"ק ל' מגמ' שבת מ"ג א'. וסגי אם ראוי עדיין לשתיית בהמה. והעירו דבספר טלטולי שבת כתב בשם הגר"מ פיינשטיין דכיום שאין משתמשים בשלג לשתייה וכד' הוי מוקצה. ע"כ. ויל"ע במקום דהוי למדרס בני אדם אם מתבטל שם משקה והוי כעפר אך לענ"ד לא מתבטל שם משקה ממנו אף דאינו עומד לשימוש אדם ובהמה, ובפרט לפמ"ש בחוט שני לגבי מ"ש בגמ' ובפוסקים דבשר חזי לאכלו לאומצא. ואע"פ שכיום לא אוכלים אותו כך בשום אופן, אך כיון שבעצמותו ראוי לכך, סגי. ה"ה בזה, אכן למנוע שלא יחליקו, מותר לכו"ע לסלקו וכדין קוץ ברה"ר (עי' סי' ש"ח סעי' י"ח). וגם בלא"ה באר"י משתמשים הרבה במי גשמים לאגור לשתייה וכו' וה"ה בשלג הנפשר).

תחומין

ב. אין איסור תחומין בטלטול שלג, אע"פ שבא מחוץ לאלפיים אמה, כיון שהגיע מגובה למעלה מעשרה. וגם הוי הפקר והוי כרגלי כל אדם, (עי' עירובין מ"ה ב' מ"ו א' לענין גשם, ומסיק הגמ' דמיא בעבים מינד נידי ולכך לא קנו שביתה וגם לא הוו נולד. וכל זה שייך גם בשלג).

המסות

ג. לשבור שלג כדי להמיס אסור. (עי' שבת נ"א, ב'). ואם נמס בתוך מים, הוי נולד בתערובת דשרי. ולשבור בידים בתוך המים זה פלוגתא (עי' סי' ש"כ משנ"ב ס"ק ל"ד). ואולי משום כך ישתרי לשבור השלג בכניסה לבנין, כדי שלא יחליקו, (דהמעט שנימוח הוי נולד בתערובת מיד. וזהו דוקא כשיש כבר מים מעורבין בשלג. אך כשאין מים, אולי א"צ לחוש שיפשיר בזמן הקור, ואף אם יפשיר מעט, עי' משנ"ב סי' שי"ח ס"ק ק"ה דכשדבר מועט הוא הנפשר, לא חשיב ושרי).

אך במקום שאינו מרוצף אולי יש לחוש בזה משום אשוויי גומות (והעירו מהט"ז סי' שס"ג ס"ק כ' דשלג מבטל מחיצה וא"כ בטל לקרקע וא"כ יאסר משום חופר גומא וסותר, לפנות שלג אף במקום מרוצף. ע"כ. ויש לדחות דהתם מפרש הט"ז כיון דודאי יתקיים כל השבת, ואפי' כמה שבועות, משא"כ בנד"ד, וגם בעיקר דיניה דהט"ז יש חולקים ע"ש במשנ"ב ס"ק קכ"א. וע"ע בסי' ש"כ משנ"ב ס"ק ל"ו בשם המג"א דבנהר או באר אסור לשבור הקרח דכיון דהוא מחובר לקרקע יש בו משום חשש בנין וסתירה אבל הרבה אחרונים חולקים עליו וס"ל דשם מים עליהן ואין שייך בו בנין וסתירה. ולצורך שבת יש להקל. עכ"ל).

ניעורו מבגד

ד. אסור לנער בגד משלג. ועי' באה"ל ריש סי' ש"ב דלנער בקל וכשלא נמס כלל, מותר. וצריך לדעת שיעור בזה, ומיד כשנכנס לבית עלול מעט להפשיר וא"כ יאסר כבר. (וע"ש בסי' ש"ב באיזה בגד נאסר, ועי' בחוט שני ח"ב מהל' שבת פל"ג עמ' רי"א דבגד של שבת בכלל בגד חדש הוי ואסור.) ולכן ינער לפני כניסתו לבית כשעדיין לא מתחיל להפשיר, וינער בקל, ודוקא כשעדיין לא התחיל להפשיר.

צורות ע"ג חלון, כדורי ובובות שלג

ה. אסור לעשות צורות בלחות שבחלון. כל שכן שלא לעשות בובה מהשלג, (עי' משנ"ב בסי' ש"מ ס"ק כ'). ואם קטן שהגיע לחינוך עשה זאת, אם הוי בנו חייב להפרישו, ואם הוי אחר, י"ל דא"צ, (עי' משנ"ב שמ"ב ס"ק ז'). ועי' ביו"ד סי' ק"מ סעי' ז' וש"ך ס"ק ל"ב וט"ז ס"ק ט"ו דלהסמ"ג אסור אפי' צורת פרצוף אדם בולט, וכת' בש"ך דהמחמיר תע"ב, ובט"ז משמע דמחמיר מדינא, אך אם אינו עושה פרצוף שלם כגון בבובות שמורידים אוזן, ובבובות שלג לא עושים אוזניים וא"כ אין צורת פרצוף שלם. וע"ע בחוט שני בחוט

שיזיק לו הקור, ואין לו נכרי שידליק לו תנור, י"ל דידליק ישראל בשינוי, ועדיף קטן שאינו בנו בשינוי, ויהנה גם הקטן ממנו. (חולי אסטמא הוי חולי שיש בו סכנה).

גרביים שנרטבו

י. מי שנותרטבו לו הגרביים בתוך הנעליים, וימשיך ללכת הוי פסי"ר דלא ניח"ל בסחיטה דרך לכלוך, וי"ל דהתירו משום כבוד הבריות ובמקום צערא. וכשיגיע לביתו יורידם בנחת, ולא ישטחם כדרך ששוחטים כביסה. (עי' סי' ש"א סעי' מ"ה).

כפפות

יא. ראוי לא ללכת עם כפפות ברה"ר אם אינם תפורות לבגדו. (עי' סי' ש"א משנ"ב ס"ק קל"ח וקמ"א לשון המשנ"ב דאף שאין למחות ביד המקילין מ"מ ראוי לבעל נפש להחמיר).

שערות שנמלאו מי גשם

יב. מי שנרטב ראשו וזקנו בגשם ושלג ברה"ר מותר להמשיך ללכת ואין בזה משום הוצאה. (ברה"ר או בכרמלית. עי' ב"י סי' ש"א. לשון). ויזהר מסחיטה. (ב"י סוס"י ש"א וסי' שכ"ו טור וב"י וט"ז ס"ק ב' ומשנ"ב ס"ק כ"ג דאפי' בריבוי מים לא גזרו כיון דא"א ליזהר בכך).

מטריה

יג. אסור ללכת עם מטרי' אפי' אם פתח אותה מער"ש, גם במקום שיש עירוב (האריכו בזה נו"ב במהדו"ת סי' ל' ובאה"ל סי' שט"ו סעי' ח' ד"ה ספת, וחזו"א סי' נ"ב ס"ק ו' וש"א).

גגון של עגלה

יד. גגון של עגלת תינוק מותר לפתוח בשבת, כיון שהוא מחובר לעגלה. אך להוסיף ניילון שאינו מחובר, מותר רק אם הי' אהל טפח פרוס מער"ש, דהוי תוספת ארעי על אהל עראי. (סי' שט"ו סעי' ב' וחזו"א סי' נ"ב ס"ק ו').

דריסתו

טו. כתב בשו"ע סי' ש"כ סעי' י"ג דורס שלג ברגליו ואינו חושש.

שני (פסח, בסופו בקונטרס עשיית צורות עמ' ר"ל) דבצורת גוף שלם בולט עם כל האיברים אסור אף בלי צורת פנים. ובצורת פנים אסור דוקא אם יש בה את אברי פרצוף הפנים. ואם פוגמם מותר. עכ"ד.

ולעשות בשבת כדורי שלג, בספר מקור חיים לבעל החו"י סי' ש"כ סעי' ט' אוסר, וכתב דאית בי' משום דש ובונה.

תיקון העירוב

ו. לתקן העירוב שנקרע בשבת מותר ע"י נכרי דהוי מצוה דרבים. (חי"א כלל ס"ב דין י"א) ויל"ע אם ראוי לתקן אע"פ שעלול להיקרע בהמשך השבת ע"י השלג, ולכאורה עדיין יש ענין להציל בכמה זמן שיוכל. ואף שהודיעו שהעירוב קרוע, לא כולם שמעו.

וסיפר מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן שליט"א שמרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל היה בודק כל שנה בעשרה ימי תשובה את העירוב של העיר בריסק והיה חוזר חולה... ואעפ"כ כשהיו באים בשבת להודיע לו על קלקול בעירוב, הי' שולח נכרי לתקן.

לא ידוע מצב העירוב

ז. במקום שספק אם העירוב קיים, י"ל דהוי חזקה העשוי' להשתנות, וא"א לסמוך. (ואולי במקום שאין החוט מתחת לענפי אילן וכד', אינו עשוי להשתנות כ"כ. אך עשוי להיקרע מהשלג. וכן אירע שנפלו עמודים ונקרעו חוטים). ויש לברר אצל האחראי על העירוב מה המציאות.

הפעלת גנרטור ע"י אינו יהודי

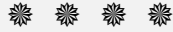
ח. אם נכבה הגנרטור יקרא לנכרי להדליק תנור עבור התינוקות. (עי' סוס"י רע"ו). וכן לצורך חולה שאין בו סכנה מותר אמירה לנכרי (עי' סי' שכ"ח סעי' י"ז. ושמעתי מהגר"א גנחובסקי זצ"ל דמסוס"י רע"ו מוכח דמניעת חולי מותר כמו לצורך חולה שאין בו סכנה).

צורך חולה

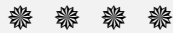
ט. לחולה אסטמא שנכבה לו הגנרטור ויודע

ידיעות נחוצות

כבר התפרסמו בציבור החששות הקיימים בהפעלת מוני מים דיגיטליים בשבת קודש. חברת 'ארד' המשווקת מוני מים דיגיטליים, קבלה את אישורו של מורינו הגרש"צ רזנבלט שליט"א על מונה דגם 'כרמל' שהינו מתאים לשימוש בשבת בלא חשש איסור. כל מונה מאושר מסומן בחותמת כשרות.

ציבור היראים המדקדקים בכשרות מאכלם, נמנעים מזה כמה שנים מאכילת תותים שבדיקתם מנגיעות חרקים הפכה לפעולה כמעט בלתי אפשרית, אלא אם כן מסירים את כל השטח החיצוני עם הגרגרים שעליו. עתה, בהשתדלותו של מר ירון בטש שיחי', בעל חנות הירקות ברח' רבי עקיבא 54 בבני ברק העומדת תחת השגחתו של מורינו הגרש"צ רזנבלט שליט"א, נמצא זן של תותים שאחרי בדיקות קפדניות חוזרות ונשנות נקבע כי הוא מוחזק כנקי, ולהכשרתו די בשטיפות הרגילות שהיו נהוגות תמיד.

לפני שנים היה קיים הסדר פיקוח על שחיטת עופות בבני ברק בפיקוח מטעם רבינו מרן הגאב"ד שליט"א. היות ונודע כי בעלי ענין ממשיכים להציע ללקוחות עופות מהשגחה זו, נתבקשו להודיע כי מזה כחמש עשרה שנה שהסדר זה אינו קיים.

המרכז להוראה ומשפט 'דבר למשפט' בראשות הראב"ד הגר"ש רזנברג שליט"א מפעיל מענה טלפוני לביורוי הלכה בדיני ממונות מידי ערב בין השעות 21:00-22:00 בטלפון 0722-155-722. לבקשת רבים, ניתן להאזין לשיעורי הלכות טהרה שנמסרו בשבועות אלו ע"י הגאון רבי יצחק מרדכי הכהן רובין שליט"א בעמח"ס 'מראה כהן'. לביורוי אודות אפשרויות ההאזנה יש להתקשר 050-4166097.

לעילוי נשמת

אבינו הכשר משכים ומעריב לבתי כנסיות
מוקיר רבנן טוב ומטיב לבריות אשר
הקדיש עתותיו לתורה ולומדיה

רבי עזרא קצין ז"ל

נלב"ע ב' אדר א' תשע"א

ת.נ.צ.ב.ה.

ברכת מזל טוב

לידידנו היקר אציל הנפש

ר' משה קצין שיחי

לרגל אירוסיו בשעתו"מ עב"ג שתחי

יה"ר שיהיה זה הבנין

בנין עדי עד

מתוך שמחה ורוב נחת

להנצחות ותרומות 050-4166097